



## arbetets värde

De flesta gammaldags dygder har vi nu mera befriat oss ifrån. Sparsamhet är inte längre en dygd, utan ofta nog en nationalekonomisk osundhet. När tendensen till återfall i sparsamhet uppträder, brukar statsmakterna därför ingripa med så konsumtionsstimulerande åtgärder. En lojal samhällsmedborgare springer snällt ekorrhjulet, men lägger inte nötter på hög.

Gammaldags moral håller vi oss heller inte med. Vi fruktar inte längre Gud och vi vördar inte konungen. Sexual- och skattemoral skall vi bara inte tala om.

Men det finns en gammaldags dygd som vi faktiskt bibehållit ganska oförändrad, nämligen en hög arbetsmoral. Sedan alla andra "fördomar" fallit, står vår höga värdering av arbetet ändock kvar. Vi har dessutom inte bara en hög arbetsmoral. Vi kan närmast betecknas som arbetsmoralister.

Att ha ett (avlönat) arbete utgör nu mera ett villkor för fullvärdigt medlemskap i det moderna samhället. Det moraliska trycket på den som frivilligt avstår från avlönad anställning, t ex en hemmafru, är hårt. Samhället skyr heller inga kostnader och inga ansträngningar i strävandena att förverkliga målet "arbete för alla".

Så förhåller det sig med den ideella värderingen av arbetet. Men hur är det då med den ekonomiska värderingen?

Här möter vi ett paradoxalt förhållande. Ty samtidigt som arbetets värde i sig själv lovprisas i alla tonlägen, finns det få saker som lönar sig så dåligt som ju

arbete. Hur omöjligt det är att *arbeta* sig till välstånd, visas av att det veterligen inte finns några exempel på svenskar som ur arbetsinkomster lyckats bygga upp en förmögenhet. Det finns många exempel på synnerligen skickliga, högt avlönade personer med stor arbetskapacitet inom industri, förvaltning och vetenskap. Men finns det någon av alla dessa som kunnat skrapa ihop ett kapital ur sina arbetsinkomster?

Visst har flertalet av våra framgångsrika företagare fått arbeta hårt innan de lyckades. Men det är likväl inte de rena arbetsinkomsterna de blivit rika på. Kapitalet har byggts upp genom kloka investeringsbeslut, genom köp och försäljningar i rätt tid osv. Extraknäcket knäcker ofta nog sin man. Med de marginalskatter på 60, 70 à 75 procent som nu är det vanliga, fordras det en orimligt stor extra arbetsinsats för att göra en nettobehållning på ett par tusenlappar. Den ekonomiska förbättring en privatperson kan uppnå genom arbete är ytterligt marginal. Detta är den *ekonomiska* värderingen av arbetet.

Däremot går det alltjämt hyggligt att förbättra sin situation genom börsaffärer, genom att köpa och sälja hus, fritidsfastigheter, konst, antikviteter eller frimär-

ken. Det fordras lite pengar att börja med, och det är givetvis förenat med vissa risker. Men riskerna skall inte överdrivas. De flesta som handlat med något mått av förstånd har inte haft anledning att ångra sig. Som en allmän generalisering kan man därför säga: Det är i allmänhet vida fördelaktigare att satsa på arbetsfria inkomster än att försöka arbeta sig till pengar.

Vad vill jag då ha sagt med detta? Att marxisterna har rätt? Att skatten på aktievinster och fastighetsspekulationer bör höjas?

Nej. Men kyrkan bör ställas mitt i byn. Det pratas ständigt om hur viktigt det är att slå vakt om en löntagarvänlig regering. Det är ju precis det vi inte har! Vi behöver en löntagarvänlig regering, nu mer än någonsin. Den nuvarande har med eftertryck demonstrerat hur lite den bekymrar sig om skattesystemets effekter på den enskilde arbetstagaren. Vi behöver en regering som är beredd att premiera arbetet också ekonomiskt och motverka en utveckling där det främst är de orädda, skrupelfria myglartyperna som klarar sig. Och inte minst: En regering som känner med löntagarna — inte bara med deras två största organisationer.

*Anders Arfwedson*